

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Agorra-ren
27ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1903-ko Iraila-ren
27ⁿIBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

JAUNGOIKOAREN PROBIDENTZIA

Nekazariak uste izaten dute, egazti eta choriak kalte eta ondamen aundiak eguiten dituztela galburuetan; artotan eta fruta arboletan, izanik berak gure kanpoetako frutu gordetzailerik zintzoenak, ezagüera gabez edo gaiztakeriaz aín perseguituak badira ere

Eguia da aleen batzuek jaten dituztela, bañan ikusten baditugu mokoka ari dirala galburuetan, artotetan, guerezi, guinga eta beste fruitutan, pensa dezakegu beren janari gustokoenen billa dabilatzala, zeñak diran arrak, elehoak, armiarmak eta beste chomorroak, da esatea, gure kanpoetako frutuen etsairik aundienak.

Askok uste dute ormachori edo paretachori dala nekazariaren etsairik aundiena, laboreetan eguiten dituen kalteakatik, bañan ondorengo guertakari onek erakutsiko die bera dala, etsaia baña obeto, Jaungoikoaren Probidentziak kanpoak gordetze-ko eman dien morroi bat, gal-ale batzuen truke zerbitsu chit aundiak eguiten dieztana.

Federiko Prusiako erreguea jakiteratu zan, bere erreinoan ormachoriak urteero bi milloi anega gari jaten zituztela.

¡Au ondarena inola ere sufritu ezin ditekenean! zion eta bereala publikatu zuan aguri edo dekreto bat, aguintzen zuelarik onenbesteko kandidate bat eramaten zioten ormachori bakoitzagatik.

Prusiar guztiak eiztari eguin ziran, eta ormachori errukarriak egun gorria franko ikusi bear izan zuten, bada aín guerra gogorra eguin zitzaiofen, non egunetik egunera desagertzen joanik, urtea pasa baña len ozta ikusten zan ormachori bat Prusiako erreino guzian.

Jendeak abuztu ugaria irichi uzte zuen, eta erregue erligio gabea urgullukeriaz beterik zegoen, jakinduriazko lezio bat Jainkoaren Probidentziari eman ziolako ustean.

¿Zer guertatu zan ordia?

Urrengo urtean kanpo eta zelaietan bandaka sartu ziran langosta edo lar-apoteak, machin saltoak, ar eta chomorro mota guztiak, eta nola bai zeuden etsaietatik libre, aín kalte aundiak eguin zituzten laboreetan non Federiko beartu zan lotsaz beterik, ber-bereala deseguitera ormachorien kontra eman zuen leguea, denbora berean kastigu gogorrenpean debekaturik bere erreinoan ormachori bat bakarrari bizia kentzea.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Bize-bersa

I

—Siñorita la mesa está en la sopa.
—Vice-versa.

—Berza no siñorita; sopa de caldo limfia.

—Eztizut ori esaten, baizik aldrebes esan dezula.

—Atzobestera esan nuan, eta ala ere aldrebes esan nuala, bedorrek esan zidan; atzo esan nuan: «en sopa está mesa»; gaur esan diot «mesa está en sopa», eta bietan aldrebes. ¡Dios mio, ke aldrebeskerias!

—Ardura andia dezu eguneroko mezarekin, errezo ta kontu oiekin, baña obe zenduke zure obligazioko gauzetan, eta por lo mismo, erderaz ikasten kontu gueisseago jartzea.

—Por lo mismo-ko erdera orisse eztaikit ba nola izango dan, baña gainerakoan banua ba piska banaka sartuaz erdera erregularrian, Prailonek esaten duan bezela: «poko á poko y buen letra.»

—Frai Leonek zu baño penitenta oberik ezipadu...

—Bedorrek ere itz eguin bearra omen dauka, eta alakoren batian emen etorriko zaio.

—Eztigu Prailleak paltarik eguiten; eta datorren beziñ laster, esan de-
guikiozu, ez nagaola echean.

II

—Tan... tan... tan... tan...

—¿Nor da?

—Jaungoikoaren seribtzari bat.

—¿Bedori emendik Prailon?

—Bai ba; nerau emenchen: ¿señorita echean dago?

—Ez ba, Jauna.

—Koziñera or billatu det eskailleta neta ark baietz esan dit ba.

—Bai, baña, siñoritik berak esan dit eztagoala echean esateko, eta berak obeki jakingo aldu nonbait bere berri, koziñerak baño.

—Ikusi ezazu ba, nork daukan arrazoa; amar milla errealeko librantza bat dakat siñoritarentzat echean balego... eta...

III

—Siñorita el Don Prailon está en eskalerapuerta.

—Emakumea; esan ezazu euskeraz, esango dezuna.

—Don Prailon dago atian.

—Esaiozu ba, ez nagaola echean.

—Esan diot; baña erantzun dit, Bizentak esan diola, echean dagoala. Esan diot berriz ere, bedorrek obeki jakingo duala; eta bedorrek esan didala, eztagoala echean esateko.

—¡Vaya que par de tonturronas!

—Kon turronek no siñorita, sino kon labrantza de diez mil erriales.

—Zer esan nai dezu orrekiñ.

—Amar milla errealeko labrantza omen dakar.

—¿Labrantza?

—Bai Siñorita

—Ark eta nik labrantzarako gogoguchicho izango degu, baña datorrela, esaiozu.

IV

—¡Abe Maria Purisima!

—Ongui etorri dala, Frai Leon: ¿bedori gure echetik?

—Bai andrea.

—Eztaki nolako atseguña ematen didan bedori emen ikusteak.

—Esan dit neskachak eztagoala bedori echean, baña besteak baietz esan dit lenago ta... orrelasse.

—Bai ba, atseguñ artzen det, ¿eta zer berri on dakar?

—Amar milla errealeko librantza bat.

—¿Neretzat?

—Bedorrentzat.

—¿Nundik norakoa?

—Amerikatik dator.

—Baña ¿nork bialtzen du?

—Eziñ jakin ditek: Konfesioko gauza da, errestituzio bat, eta eziñ gueiago esan dezaket, eta presaka nabill eta orain banua; agur.

—Zerbait artu beza ba.

—Ezin dezaket, eta agur; gueldi bedi Jaungoikoarekiñ.

—Bijoa aingueru guardakoarekin.

V

Sinistu ere eziñ zuan Siñoritik, ikusten zegoana. Aín zuzen, bere portamoneda utsik zegoala, etorri zitzaioa loteria urasse; andik aurrera etzien beguiratzen Prailleai begui aín charrarekiñ, eta naiko zukean berak, sarri ssamar, batez ere portamonedaren utsaldietan, Frai Leon etortzea, baña bakanchotan oi zetorren.

¿Zer eguingo ote zukean Prai Leon librantzarekin maiz etorri zediñ?

—Siñorita; bere adiskide eguin bedi.

—¿Nola ordia?

—¡Toma! Izan bedi bere penitenta.

—Arrazoa dezu.

—Klaro.

—¿Manga lasaia aldu?

—Gueienchuok erreiz pasatzen gue-

ra, baña chekor lodiak estucho ibiltzen dira.

—Dana dala; eztiot iñori gaitzik eguiñ beñepeñ, ta juango naitzasio.

VI

—Ez nauka berriz arrapaturik Prailleak.

—¿Ez alda ondo konpondu?

—Kalean arkitutako pultsera, amar urtean nerekin dedana, jabeari biurtzeko. ¿Zertako galdu zuan? ¿Nik al det obligazioa, aren ondoren juateko orain Mejikura? Librantza bat bialtzeko.

—¡O! orisse bai; oso labrantza-zalea da. ¿Eztaki nola lenago ere ekarri zion amar milla errealekoa? Berriz ere... oraiñ...

—Oraiñ eztakar ordia: oraiñ nik ematea nai du.

—Es ke, nola bedori dan bize-ber-tza-zalea... ai esta lo ke son aldrebeskerias.

—Utzi itzatzu kopla oiek, eta esan ezazu euskeraz, esango dezuna.

—Esango diot ba, nere erriko sakristau zarrari aditu oi nion kanta bat.

—Ia ba, nola dan.

—Ez bedi bada aserratu.

—Ez emakumea; ez.

—Ara ba, aditu ondo:

Eguiak izan oi du

Larrosaren antza,

Ederra bada ere

Berekiñ arantza;

Artzea leuna da

Ematea latza,

Orra pikotara juan

Nere esperantza.

—¿Zer esan nai zuan orrekiñ?

—Kontuak garbitzera joan zan aldi batean, bi duro bere alde izango zitualakoan; eta bi duroren zorretan guelditu omen zan.

—¿Zer guertatu zitzaion ba?

—Ara Siñorita; berak zionez, beste gauzarik ezercho ere ez; baizik zorioneko edo zorigaitzoko Bize bertza.

P. M.

1903-ko Irailaren 21 an.

ASTEKO ALBISTAK

Bizkaian

Domeka 20-an etorri zirean Begoñara Elorriarrak erromerian, eu-

ren abade ta alkatea buru ebezela. 530 arima izan eizirean etorrikoak. Goizean, 10-etan, euki eben Meza nagusia, sermoia euskeraz A. Klemente pasionistek esan ebala ederto, eta arratzaldean Errosarioa ta Salbea.

Datorren illaren 15-era arte dago idiguita matrikulea Bilboko *Instituto*-an Diputazioak daukan Euskera- eskolan.

Illaren lenengo egunean asiko dira irakaskunak.

Matrikula ori dubakoa (debalde) da, ezta dirurik emon bear. Diputazioak emoten dauz saritan banatzeko 1000 peseta urtean-urtean, irakaslearen ordainaren ganera.

Eskolearen ordua da goizeko zazpi ta erdietatik bederatzia arte.

Gorbeia mendi ganean eregui edo jaso zan orain urte bi burdinezko kurutze andi bat, eta negu atako aize indartsu batek lurreratu eban.

Aurten barriro jaso dabe, ta erabagui dabe ipintzalleak, Meza bat esatea bertan Urriko illaren lenengo egunean. Lagun asko batuko dala uste dogu toki goi atan.

Kurutze orren goiera edo alturea da 33 metro ta 33 zentimetro.

Urrillaren 2-an asiko dira Urkio-lan San Inazioaren ejerzioak euskeraz Aita Olasagarre jesuita dala zuzendari.

Betikoipuiña. Eguengabea nilliben Achurin arratziar bat. Berbatu zan berau belarrimots bategaz, oratu eusen alkarrieskuz, eta onetan elbilzala, motzaren semeak (motza au bere) puñal bat atera ta sartu eutsan lau bider euskaldunari, ta bertan illotzik ichi eban. Puñalaren lau zauriak artu zituan guizajuak atze aldetik.

Martitzen arrazaldean bota zan uretara Olabeagan goleta bat *Purificación* derichona, Chomin Mendigurren Ondarroako seme ontziguin burutsuak eguiña Erremigio Alzaga jaunaren aginduz. 180 tonelada daukaz ontziak. Taiu chit onekoa dala diñoe ichasoko arazo orretan aituak direan guztiak.

Arratzalde atan bota eben beste ontzi bat San Mames-pean *Compañía Euskalduna* derichoen lanteguetan. Ontzi au burdinezkoa da, 70 tonelada-koa, izena *Euskaldun Bat* dabena, ta ibaian beste ontzi andiak gora-beranza erabiltekoa, berba baten, erre-molkadora. Biamon arratzaldean bota zan beste bat onen bardiña, ta bere izena *Euskaldun Bi*.

Guero beste bapor bi eguiteko gogoa dauke, baña onek ichasorako ez ibairako, bata 140 oñekoa luzeran, ta bestea 226-koa, biak burdinezkoak.

Lengo domekan baitu zituezan Begoñako foralak lagun bi, bertako

baratza edo ortu baten fruta ostuten ebilzala. Galleguak zirean eurak.

Egunokaz ikusi dogu Bilbon, Arriaga-ko *teatro* inguruan, aspaldian ipiñita egon bear eban gauza bat.

Durangorako chimista-tranbiari indarra olatik bialtzeko dagozan burdin-soka edo *cable*-en ganetik ipiñi dituez ari meiago batzuk ondo lotuta, baldin goragotik doazan telefonariak jausiko balira aren ganean guelditu daitezcan beera barik; osterantzean azpitik zelan ibillten dan lagun asko, jazo zeitekezan eriotzak leku onetan chimist- indarragaz.

Eguastenean zabaldu eban emengo albistari batek Bilboko ontzi bat «Durango» derichona gaidu zala Ameriketara. Zorionean ezta izan eguia. Tamal edo lastima izango zan, bada ontzi ori da Bilbon direanik ederrenatariko bat; 4.000 inguru tonelada dankazala, Uribitarteko nasa edo muelletaraino sartzen da Bilboko ibaian.

Elorrión, Miguel eta Antonio Argoitiok eukeezan olloak chabola bitan, da ostu eguin deutez, batari 28 ta besteari 23.

¿Ijitoak al dabiz or?

Guipuzkoan

Donostiatic esate dute gar aundia ikusten dala Irungo euskal-festetara joateko jendearen artean.

Gure iritzian lagun talde izugarria bilduko da uri artan, bada toki onean dago jarria Bidasoatik alde onetako ta bezte aldeko euskaldunak elkartu ditezen.

Guipuzkoako Diputazioaren aginduz, eguingo du euskal-festa oietan itzaldi bat euskeraz gure adiskide Azkue abade jaunak.

Donostiako Biltoki Nagusia (*Teatro Principal*) ospatuko da igandean Erri-eskoletako umeari berak irabazi zituzten sarian ematera.

2.000 umek bañon gueiagok kantatuko dute ango erri-bandako artez-kari jaun Rodoredak antolatu duen doakanta edo *himno* bat.

Lengo egun batean erre zan Errezill-go baseche bat, abereak eta trasteren batzuek ateratzeko bakarrik astia izan zutela.

Austurik guelditu zan echea; etzan izan ezer personetan zorionez.

Gaur asten degu Pepe Artolaren beste jostirudi bat, oso polita eta irakurlen gogokoa izango dana ziurki-ro, Oñatin igazko Euskal-festetan saritutakoa, eta *Ssabirotia* deitzen dana.

Aurten Donostiako uriak festa aundiak eta asko eguin ditu gauden ill onetan, batean lora-guda, bestean zaldi-laisterketak, guero ichasoko ontzichoenak, urrengoan ibaiko gau-fes-

ta... orrelan gueldi arazteko uri polit artan udazaleari.

Ala, entzun degu, beste urteetan baño jende gueiago egon dala ta dagoala aurten ill onetan. Saiatzen dnak eskuratzen du irabaztea.

Laburdin (1)

Aurrera doian ill onen 10-en batu ziran Donibane Lohitsun Bidasoaz anditiko euskalzaleak, gure berbeta maitea bizkortzeko neurriak edo bi-deak artzeko.

Batzarreko buru Adema Zalduby kanonigoak oguzi eban berbaldi eder bat euskeraz, nun beste gauza askoren artean esaten eban agure beneragarri onek, Euskerea maite daben guztiak emon daijala berbea beti euskeraz berba eguiteko euskaldunakaz, elizarako edo beste gauzatarako bear direan liburuak bere euskerazkoak erabilteko, umeai al daben guztiak euskeraz berba eguin daioela, ta euskeraz aguertzen direan albistariak irakurteko; orainche inoz baiño gogorrago lotu bear gareala Euskerara, etsaiak edo arerioak orainche jatorkazalako inoz baiño gogorrago.

Done-Paleu derichon errian ospatuko dira datorren illaren 4-an Abbadie jaunak asmau zituan Euskal-Jaiak. Izango dira pelota partiduak, palanka jokua, irrinzilariak, bertso-lariak. Baita erezi edo *poesia*-rik onenai sariak, eta euskeraz ondoen irakurten dabeenai.

Erdalerrietan

Urte onetako lenengo zazpi illabeteen España-tik Frantziara joan direan salgueiak balio izan dabe 107.485.700 franco (2), ta Frantziatik Españarakoak barriz 70.130.000, urtetan dabela azkenengo onen alde 37.355.000 franco.

Diruaren trukea edo *cambio*-a dagoan leguez ospalogo zalduko eteleuke Españak orrenbeste?

Lengo egun baten agurte eban Frantziako sozialisten andiki batek, *Jaurés* derichonak, ango Gobiernuak eukan asmoa Marruekos-en. Asmo ori zan, Sultanagaz aituta bialtzea iru gudarozte edo *ejército* Marruekos-era an bakea eguiteko, ta aurrerantzean Frantziaren eskupean euki Sultana ta bere Erria. Arazo au eguiteko baimena lortuten eiebiltzan Frantziako *diplomáticoak* Inglaterran, Italian ta Españan, ta orain *Jaures* orrek gauzea agurte ezkerro, bearbada ezerezean gueratuko da.

Diñoe sozialista orrek gudarozte edo *ejército*-ari deitsan gorrotoagaitik agurte dabela asmo ori, bada aurrera eroan balitz, Frantziako komertzioak asko irabaziko eban Marruekos-en, da beraz, gudarozteari

zor eutsela ta, onek maitetasun andia irabaziko eban.

Mazedonia derichon Turkia-ko errialdean dabill, ichuraz, guda edo guerra ikaragarria. Iskillo edo armakaz dabizanak bakarrik ez eze, bere echean bakean dagoan jentea bere ill eguiten dabe, telegramak diñoena eguia bada.

Mazedoniako jentea Turkiaren mendapean egon arren ezta turkoen enda edo arrazakoa; euren jaube izan gura dabe, besteak ezteutse ichi gura, ta ortik urten dau atralakeak; jagui dira armauta turkoen kontra, ta gorroto andia zelan deitsen alkarri, chakurkeri andiak eguiten dituez bitsuek.

Europako Dierri andiak gueldi dagoz, alkarren bildur direalako edo, ara bakeak eguitera joan barik. Onddo beguiratu ezkerro, eurak bere Turkiaren antzekoak dira arazo onetan. ¿Bat etedago guero Erri chikiren bat oñ azpian zapalduta libertade barik eztaukana?

ARANTZAZUTIK

Aloñapeko baseleiza onetan gure Ama Birjinaen ondian urteoro eguiten dan bederatzirrena beti izan da ospatsu ta entzute andikoa Euskal-erri guztia. Lau probintziatetik etorri oi dira urteko sasoi edo garai guztietan, banaka zein pillaka, erromes debotuak, Arantzazuko Ama lantzan oni joan-etorri laburcho bat ezpada ere eguitera. Esan leike, guezur gabe, ezala igarotzen emen jai-egun edo domekarik erromes bat edo beste etorriko eztanik; aia da Arantzazuzalea euskaldunen jaiara edo debotzioa, eta aia da euskalduna Arantzazuko Andre Maria.

Au jakinik, gogoratu lezake garai onetan eguiten dan bederatzirren bitartean gueituko dala euskaldunen joan-etorri au; eta ala dala esan daikogu bertan gaudenok, ikusirik aurtan ere mendiz-mendi zetozeala gure euskaldun bizkorak, ez bakarrik 4, 6, edo 8 orduko bideetatik, ezpada baita ere 10, 12 eta gueiagokoetatik. ¡Ama Birjina-ganako maitetasunak eguiten ditu onelako mirariak gaurko egunean ere!

Ill onen 5-ean azi zan bederatzirrena. Egunero goizeko bederatzietan Meza nagusia, onen ondoren bederatzirrena *Euskeraz* (1), bukatuaz euskerazko kantua. Illuntzian errosario zantua, ondoren *Benedicta* derichon kantua, eta azkenean salbea.

Bederatzirren bitarteko lenengo iganderako etorri ziran erromerian 3 apaiz jaunakin Segura, Mutiloa, ta Zerain-go erriak, eta emen, oi dan bezela, Meza nagusi orduko, konpesatu ta komulgatu ziran ia guztiak. Aldareko eta koruko lagunguileak Segura ingurutarrak ziran gueienak, sormolaria berriz emengo A. Bikuña. Eguberdian aldendu ziran echerantz erromes aiek, goitik euri arin bat zeriola.

Urrengoegunerako euri zaparrada galantak bidean artuta etorri ziran Arechabaletarrak, eta guchi gora-bera Seguratarrak bezelako elizkizu-

(1) Ichas-ondoan Guipuzkoaren urrengo dagoan Euskalerri aldean.
(2) Frantziako dirua, emengo goseta batek baiño zap-
pi chakur chiki inguru gueiago balio dabena.

(1) Liburu chiki batean agurteko da laister or Bil-
bon, emengo A. praille batek euskeratu duen beder-
atzirren au, Arantzazuko Ama-Birjinaen kondaira labur
batekin aurrean.

nak euki zituzten, A. Sorluzek itzaldia eguin zuala.

Ama Birjiñaren egunean eta guero azken egun edo igandean, Jainkoak dakizki ona etorri zirean erromesak, egualdi charrari jaramonik eguin gabe. Bi egun oietan Bostra-ko Arzobispuak euki zuan Meza nagusia, eta itzaldiak Oñatiko Agustinoen Prior dan A. Luis Arreguik Andre-Mariaren egunean, eta emengo A. Alberdik urrengo igandean. Azken-egun onen goizean etorri zan Oñatiko prozezioa 3 edo 4 apaiz jaun eta Aiuntamentu guztiakin, bederatziurrenari bukaera eder bat ematera.

Atseguingarría da gaurko egunean onelako aguermen onak ikustea, adierazten dutela oraindikan zutik eta bero bizi dala euskaldunen artean Arantzazuko Andre Mariaren-ganako jaiara.

Berari eta euren limosnai esker, urtero bertoko prailleak ari dira Ama Birjiñaren eleiza ta inguruak edertzen; edo aldare nagusia dala, edo organu berria dala, edo aurtan chimistarguia ta komentu zarraren berriatzea dala, beti benepein dabilta ernai Ama Birjiñaren ondrea eta erromesen onerako.

ARANBEASKOA.

ERANTZUERA

IBAIZABAL-en askenengo gueilan neri zuzendutako eskutitza irakurri detanean, oroitu zait antziñako esaiara «Suarekin jotzen bazera erreko zera»; ez dedilla gurekin ori guertatu.

Aitortzen det nere adimentua argala dala, eta nere luma motza, zergatik ez naizen ikasten ibillia, bañon beti izan det kontua gauzak edo guer-

taerak diran bezela jartzeko, eta gueiago lagun urkoagatik zerbait esan edo eskribitutzen detanean, eta erre-gutzen diot Azpeitiko otsakindari jaunari ez dedilla aserretu; euskaldun oiturara bear degula mintzatu.

Otsakindari jaunak dio bere izkribuan euskaldun chartzat azaldu detala, Otamendiren eheko atean bein ikusi nuelako erderaz itz eguiten erbestetar batzuekin.

Eguiaz asko entzun ditut joan dan udan Otamendiren eheko atean itz eguiten, eztet uste otsakindari jauna entzun detanik toki ortan, bañon bai beste tokietan, nola diran Muno ondoan eta burni bideko ehean; orre-gatik esan nuen:—¿Azpeitiko semea ori? Sarritan entzun det izketan eta beti erderaz.

Guero esaten dit ez naiteala sartu aurreregui... ez duela nik erakutsi bearrik nola izan bere lagun erbeste-koakin, ezta ere euskaldun ona izateko. Eztet nik artu asmorik ori erakusteko; nik ondo dakit jaun orren jakinduria nereaz gain dagoela, eztet esan euskaldun charra danik, ez ere aipatu bere gurasorik; sinisten det gai onetan berak diona.

Nik esan nuen eta berean nago: Ezta aski esatea maite degu Ama Euskara, eta bere etsairik aundiena beti mingañean, au da, erdere. Badirudi okotzean bizarra, kapela buruan, beakaiak beguetan jantzi ezker eztagoala euskaldunik.

¿Zer derizkio, otsakindari jauna, eguia ala guezurra dala? Baldin le-

nengoa bada eztauka zer minberatu, eta bigarrena danik eztu esango Euskalerriko aunditzki eta aundi ichurakoetara beguiratu bat eguiten badu, zergatik eunetik (esan diteke beldurrik gabe) laroguei erderaz mintzatzeten dira.

Oroituko zera, Otsakindari jauna, arako Romanones errenak gure ama Euskararen kontra eman zuen aguin-duaz; eta zzenbat izan ziran kapelaz jauten diranak aguindu orren kontra alcha ziranak? ¡Arraz guchi!

Azkenik gadetzen dit nola erantzuten detan nere euskaldun aguintariak edo erbestekoren batek erderaz galderen bat eguiten didanean; bada, lenengoari berak nola eguin galdea ala erantzun, eta bigarren oieri egunean asko aldiz gure euskara maitean; esaten dizut asko aldiz.

Erdera parra-parra beren mingañean dabilten euskaldunak, Ama Euskara guda gogorrez inguratua arkitzen dan denpora obetan jizen doatsu orren jabe dira? Berak esango dute baietz. ¿Zer esango lukete, ikusi edo adituko balute arako seme batek jakinik bere ama gaisorik daukan izurria zein dan, eztuela arreata edo aleguin dana, ori ehetik kanpora kentzeko jartzen? Nik nere iritzian esango det eztuela semearen izenik meretzi.

Au guertatzen da zorigaitzez Euskal-errian: Ama gurea da Euskara, eta zatitu oinperatu eta illik ikusi nai lukean izurria da Erdera.

JENARO ELIZONDO ETA GARMENDIA.
Zarautzen Buruillaren 21-n.

SEMEAK AMARI

Barkatu bear didazu atrebientzia, Gueiago jakin gabe lan ontan astia, IBAIZABAL zuretzat nik detan guztia, Zu zeralako gure Amaren bizia.

Errukiturik nauka Amaren negarrak, Eta berak eguiten ditun deadarrak, Ia gorde duela sasipean larrak, Mugui gaiten seme biozdun azkarrak.

Zenen zabarrak gauden gu Euskal-errian, Penaz daude malkuak Amaren beguitan, Ez dezagun eduki penatzen sasitan, Guazen anai leialak, jar zagon arguitan.

Ekusirik penaz da negarrez iriste, Aussen da zoramenaz biotza lertzea, Gure aita-on zarrari ainbeste kostea, Guk nola dadukagun Ama ssar maitea.

Gaitz bat dala merio Ama zure pena, Samintasun gogorrez daukazu barrena, Semen gatik orrela argalduzik dena, Guztiok nai baguendu senda zindezkena.

Burua makurturik issill gaude, issill, Erdaldunen mendean kiskur eta umill, Ama guregaitan penaz lertzen dabil,

SSABIROIA

IRUDIGILLEAK

Andre Bissenta (dendariia zarra)	JUANA ANDONEGUL.
Inassi sardin-zaltzalle (gaztia)	MATILDE TAPIA.
Ssabirola arrantzalia (patroia).	JOSE ARTOLA.
Kanikass arrantzalia (totela)	JERONIMO ELIZEGUL.
Luis arrantzalia	JOSE BERRA.
On Tomas (makinista (1) ondo jantziia)	FELIPE KASAL.
Jossepa neska gaztia	JOSSEPACHO ARTOLA.
Zelatari edo zeladore bat	BIZARDUN BAT.
Errostunak	
Morroí ongi jantzi bat	JOSE M.º ARRIETA.

EGUINTZALLAK

SSABIROIA

JOSTIRUDIA EGUINTZA BATIAN

(ITZ NEURTUAN ETA ITZ LABURRIAN)

Oñatiko Euskal Festetan saritua

JOSE ARTOLA-K

(IZKRIBATUA)

Gertaera Donostiian.

BILBON

LA EDITORIAL VIZCANA, derichon moldaguitzan
Gran Via, 24 eta Ledesma, 16

1903

Zu orrela utzi baiñan
naiago nuke ill.

JOSSE LOPETEGUIK.

IBAIZABAL-en itz pozgarriak
Mugitu nau biotzetik
Ta igandero irakurtzen det
Au azi zan ezkerotik;
Animatikan aitortzen dizut
Nik maite zaitut gogotik,
Euskal-Errian ez da azaltzen
Zu beziñ paper politik.

Irun-en 1903-ko Agorraren 7-an.

ECHEAN SUA

(jarraipena)

Egunez dala nai gabez, keia edo erre-usaia sumau ezkerro, beguiratu zein lekutatik datorren. Goiko *piso*-edo oinen baten bada, urreratu al dan gueien, aoa ta surrak zapi bategaz estalduta, edo katamar joan, bada soru edo bearen ondoan obeto arnasea artzen da. Ke andia badago, ezta ondo suaren lekura urreratutea, ateren bat isteko edo personaren bat salbetako ezpada. Personak salbetea da aleguñ guztiakaz artu bear dan lenengo ardurea. Beñ eldu ezkerro keiak aurreratuten isten eztaben lekuraño, biurtu edo itzuli lengo bidean noberen atzean ate guztiak ondo ichiaz, eta dei eguin echean bizi direan lagun guztiak. Beriala urten kalera, denporarik galdu baga echeko gauzak ataraten; aldean erraz eroan leikezanak bakarrik artu. Be-

rantzakoan bere, ate guztiak ichi noberen atzean. Beñ kalean ezkerro, dei eguin bonberoai ainbat ariñen; orregaitik ondo da jakitea beti nun dagoan bonberuen guardiarik urrekoena, edo nundik dei egui lekieon.

Nobera bizi dan baiño beeragoko oñ edo *piso* baten izan ezkerro sua, kontuan euki ainbat arrizku dagoala keiaz da itoaz zein da suaz beragaz, keia ta aize berotua gorantza joan oi direalako.

Eskillara lekua kez beterik egon ezkerro, bertan surik eztagoala, ainbat ariñen zabaldu edo apurtu bertara joten dabeen leio guztiak, keiak urten daian, da onetara zerbait utsidu daitenean eskillarea, kalera urten. Orain, eskillaran bertan badago sua, ezta idigui bear leiorik ez aterik, bada aize korrientearen atzean joango litzake keia, ta keiaren atzean garra, ta suak indar gueiako artuko leuke. Orduan eztago besterik gorantza, teillaturantz igues eguitea baiño, noberen atzean ate guztiak ichiaz, Teillatura urten ezkerro, joan leiteke alboko echekoetara, ta andik salbau. Eche bakarra bada, ez igon teillatura; suagandik urriñen dagoan edo aize-kontrara dagoan guela batera joan, da an icharon kanpotik bonberuak ekarriko deutesen laguntasun edo *socorro*-ari.

Oñ asko edo *piso* asko ta eskillara bakarra daukeezan echeetan izaten da arrizku andikoa, soto edo bodeguetako sua. Naikoa da lasto, egur,

chirilora, trapu edo onetariko gauza apur bat, ezoa izan ezkerro, ematen daben keia echean bizi direan guztiak itoteko arrizkoen ipinteko. Sutarra eldutea da gaitz keiagaitik, baiña gueienetan eldu ezkerro laster amaten da, Orain, jazoten dana da soto edo bodeguetan eukitea iñoz gauza erregarriak, eta orduan arrizkua andi goa da.

Onetariko sualdietan bonberoai ichi bear jake eguinier guztia, eurak direalako jakitungaoak. Eguin leikena da bonberuak etorri artean ichi ondo sotoaren ate-leioak, eta irrikituak bere bai, paper edo trapuekaz, ta anche euki itota sua, artean persona guztiak kanporatuaz.

(jarraituko da).

IZKIRIMIRIAK

Neska zar bati

—¿Langosta au freskua da?
—¿Freskua? bai jauna
¿nola ez langosta bat
bizia daguana?
—¿Bizia dagoelako?
¿zu ere bizia zaude
bañan ez freskua!

Echekoandrea ta neskacha

—¿Zerbait autsi dezu zuk?
—Bai echekoandria,
bañan suertiakin
autsi det andria;
plater bat bi pusketan.
—¿Ta ori suertia?
—Bai, jez daki zer lana
dan puskek biltzia!

MARZELINO SOROA.

IGARKIZUNAK

Maisu batek zeuzkan eskolan mutillak eta neskachak, eta partitu nai zituen oben artean 37 naranja; ematen bazizkaten 3-na naranja mutillari eta 2-na naranja neskachari, ederki partitzen zituen 37 naranjak, sobrarik gabe; baiñan ematen bazizkan mutillai 2 bakoitzari edo 2-na, ta neskachari 3 bakoitzari, sobratzen zizkan lau naranja. ¿Zenbat mutill eta zenbat neskacha zituen eskolan?

ELEUTERIO AROZENA.

Lengo asteko erabaguiak: lenengo, soroak du luzean 18,4 metro, ta zabalean 17,5 metro; bigarrena, lau gnerririk gabeak dira noski oek 0000, eta beste oek bi guerrimendunak 88; irugarrena, zapatu balen egoan erramu ganean Domeka erichon neska bat, eta jausi zan lurrera, ta ona zelan jausi zan zapatuan erramuko Domeka.

Oiren pak bialdu deusku erantzura polit au irugarren igarkizunari:

•Merkatari bat Bilbaotik noizbait irtenik, artu zuan Bartzelonarako bidea; Bartzelonatik joan zan Erromara, Erromatik Athenas-a, Athenastik Asira; Asira, Persi, Indi ta China igaro, ta ichasoz Panamara, Panamatik berriz ere ichasoz Bilbaora, bere usitez Erramu-igandez eldubaz, baiña... Bilbaotar guziak ziotenez, etzan igandea, larunbata baizik, ¿Ta zeñek ote zuan arrazoi? ¿Etorri zanak edo an zeudenak? Eguia zion merkataria, eguia bilbaotarrak. Arentzat igandea zan, oientzat larunbata.

LA EDITORIAL VISCAYNA derichon moldagintzan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15

Nere benetako adiskide maite, eta eguiasko
euskaldun argui On Antonino Esponda-ri, don-
kitzen diot lancho labur au,

EGUILLEAK.